

POSTANOWIENIE

Dnia 26 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka

w sprawie z powództwa K. Z.
przeciwko Szkole Podstawowej w B.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 26 czerwca 2024 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 20 kwietnia 2023 r., sygn. akt III APa 27/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. nie obciąża skarżącej kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2023 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach w sprawie z powództwa K. Z. przeciwko Szkole Podstawowej w B. o zapłatę, oddalił obie apelacje - powódki i pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej z dnia 29 marca 2022 r., którym zasądzone od pozwanej na rzecz powódki kwotę 15 238,92 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od 20 maja 2019 r. do dnia zapłaty (pkt 1), oddalono powództwo w pozostałym zakresie (pkt 2), wyrokowi w punkcie 1 nadano rygor natychmiastowej wykonalności (pkt 3), odstąpiono od obciążania powódki kosztami procesu w zakresie oddalonego powództwa (pkt 4), zasądzone od pozwanej na rzecz powódki kwotę 381,05 zł tytułem zwrotu kosztów

procesu (pkt 5), nakazano pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 1 264,84 zł tytułem wydatków (pkt 6), koszty zastępstwa procesowego między stronami wzajemnie zniesiono (pkt 7).

Powódka wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, zaskarżając ten wyrok w całości. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i jego zmianę przez uznanie, iż należne powódce wynagrodzenie za świadczenie dodatkowej pracy winno zostać obliczone na podstawie kryteriów i wyliczeń wskazanych przez powódkę.

Zaskarżonemu wyrokowi skarżąca zarzuciła naruszenie prawa materialnego:

1) art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm.; dalej ustawa COVID-19), mających istotny wpływ na wynik postępowania, w zakresie w jakim Sąd Najwyższy uchwałą składu 7 sędziów w sprawie III PZP 6/22 uznał możliwość rozpoznania sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego jako ograniczającą prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy i prowadzącą do nieważności postępowania,

2) art. 46 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 334, dalej jako u.s.p.), przez rozpatrzenie niniejszej sprawy w składzie jednoosobowym przez sędziego delegowanego do Sądu Apelacyjnego, który jednocześnie orzekał jako przewodniczący składu sędziowskiego.

Skarżąca podniosła również zarzut naruszenia przepisów postępowania, mogących mieć istotny wpływ na wynik postępowania:

1) art. 382 k.p.c.: (-)wobec bezkrytycznego przyjęcia przez Sąd drugiej instancji za własne dokonanych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych oraz oceny prawnej co do zakresu, w jakim Sąd pierwszej instancji uznał, iż suma godzin wykonywanej przez powódkę pracy w charakterze intendentki nie mogła przekraczać 10-12h w skali miesiąca, wyłącznie w oparciu o zapisy w dzienniku zajęć świetlicy oraz wydaną liczbę kwitariuszy, w przypadku, gdy sam fakt istnienia różnic w zapisach nie prowadzi do wniosku jakoby powódka nie wykonywała pracy

również poza ewidencjonowanymi godzinami jako pracownik świetlicy, (-) wobec wydania rozstrzygnięcia *de facto* wyłącznie w oparciu o dowód z opinii biegłego, która to opinia podczas trwającego postępowania sądowego była kilka razy zmieniana i uzupełniana wobec istnienia wątpliwości co do jej treści i składanych zarzutów do opinii zarówno ze strony powodowej i pozwanej, (-) wobec dokonania krytycznej i stronniczej oceny zeznań zarówno powódki jak i zeznającego w sprawie świadka J. Z., jako bezwartościowych z punktu widzenia zasad obiektywizmu i sądowej oceny dowodów, przy jednoczesnym niedostrzeżeniu faktu, iż również zeznający w sprawie świadkowie strony pozwanej są zainteresowani pozytywnym rozstrzygnięciem sprawy, przede wszystkim wobec obawy utraty zajmowanych stanowisk pracy bądź innych negatywnych konsekwencji pracowniczych, (-) wobec przyjęcia za Sądem pierwszej instancji przez Sąd Odwoławczy na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego w sprawie, iż wskazane przez powódkę wyliczenia dot. wysokości należnego jej wynagrodzenia za pracę są nietrafne, pomimo iż materiał dowodowy zgromadzony w sprawie dostarczył dostatecznych i obiektywnych źródeł dowodowych potwierdzających zasadność roszczenia powódki, (-) wobec przyjęcia za Sądem pierwszej instancji przez Sąd Odwoławczy, iż powódka wykonywała dodatkową pracę intendentki wyłącznie podczas zajęć świetlicowych i przerw lekcyjnych, w przypadku, gdy powódka świadczyła pracę również w domu, kiedy to poza godzinami pracy wypisywała kwitariusze i przeliczała otrzymane za obiady pieniądze, w których to czynnościach aktywnie uczestniczył i pomagał powódce jej mąż J.Z.,

2) art. 378 § 1 k.p.c. w zw. 271 k.p.c., wobec pominięcia i nierozpatrzenia za Sądem pierwszej przez Sąd drugiej instancji okoliczności podnoszonych w trakcie postępowania przed Sądem pierwszej instancji, a także wskazanych w treści zarzutu apelacyjnego podnoszonego przez powódkę co do godzinowych wyliczeń wykonywanej przez powódkę dodatkowej pracy w oparciu o zeznania świadka B. O. oraz A. P. i nie wyprowadzeniu z tychże zeznań prawidłowych wniosków co do realnego czasu pracy powódki w tym zakresie.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała, że wnosi o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na to, że zaskarżone orzeczenie wydane zostało z istotnym naruszeniem przepisów

postępowania, a niniejsza skarga jest oczywiście uzasadniona z uwagi na rażące naruszenie przez dyrektora szkoły prawa w zakresie przyjęcia i zastosowania wobec powódki stawki wynagrodzenia poniżej jej kwalifikacji zawodowych. W uzupełnieniu uzasadnienia wniosku o przyjęcie do rozpoznania, dokonany na wezwanie sądu, podniesiono, że w sprawie doszło do rażących naruszeń prawa materialnego, mających istotny wpływ na wynik postępowania, jak również do naruszenia przepisów postępowania, mogących mieć istotny wpływ na wynik postępowania, skutkujących wydaniem wyroku nieodpowiadającego prawu na wielu płaszczyznach. Zdaniem skarżącej Sąd drugiej instancji dopuścił się naruszenia przepisów prawa materialnego, art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID-19 w zakresie, w jakim Sąd Najwyższy uchwałą składu 7 sędziów w sprawie III PZP 6/22 uznał możliwość rozpoznania sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego jako ograniczającą prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy i prowadzącą do nieważności postępowania, gdyż dokonana przez Sąd Najwyższy ocena zasadności tej regulacji nie powinna uniemożliwiać stosowania omawianej zasady prawnej także do spraw, które zostały rozstrzygnięte na krótko przed podjęciem uchwały. Sąd drugiej instancji dopuścił się również naruszenia art. 46 § 1 u.s.p., przez rozpatrzenie niniejszej sprawy w składzie jednoosobowym przez sędziego Sądu Okręgowego delegowanego do Sądu Apelacyjnego, który jednocześnie orzekał jako przewodniczący składu sędziowskiego, ponieważ zgodnie z tym przepisem w składzie sądu może brać udział tylko jeden sędzia innego sądu, a sędzia sądu niższego nie może być przewodniczącym składu. Ponadto Sąd Apelacyjny wydając wyrok w wyniku rozpoznania apelacji powódki oraz pozwanej nie rozważył całości zgromadzonego w sprawie materiału.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwana wniosła o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a ponadto o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się "oczywistość" zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126;

z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171).

W pierwszej kolejności odnieść trzeba się do podnoszonej przez skarżącą nieważności postępowania przed Sądem drugiej instancji z uwagi na sprzeczny z przepisami prawa zdaniem skarżącej skład sądu orzekającego (art. 379 pkt 4 k.p.c.).

Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22 (LEX nr 3523123), której nadano moc zasady prawnej uznał, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego, ukształtowanym na podstawie art. 15zys¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm.; dalej ustawa COVID-19), ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Jednakże przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia i wiąże z oceną skutków orzeczeń wydanych po dniu 26 kwietnia 2023 r. w składach jednoosobowych, gdy w świetle Kodeksu postępowania cywilnego w związku z art. 45 Konstytucji RP właściwy był skład kolegialny. Uznanie wszystkich orzeczeń wydanych do dnia 26 kwietnia 2023 r. w składzie, o którym mowa w art. 15zys¹ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID-19, za dotknięte nieważnością z uwagi na naruszenie prawa strony do sądu wskutek wydania orzeczenia przez sąd orzekający w składzie jednoosobowym, zostało ocenione przez Sąd Najwyższy za niepożądane ze społecznego punktu widzenia. Zmuszałoby bowiem wielu obywateli do ponoszenia kosztów i trudów ponownego rozpoznawania spraw lub powtarzania postępowań już zakończonych niezależnie

od tego, czy z perspektywy prawa materialnego rozstrzygnięcie było rzeczywiście wadliwe. Ponadto możliwość wzruszania orzeczeń tylko z powodu dotychczasowego respektowania regulacji art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID-19 - bez uwzględnienia kontekstu konstytucyjnego - nadszarpnęłaby również wizerunek sądów. Z tych względów Sąd Najwyższy uznał, że ochrona dobra i interesów obywateli, jako najwyższa wartość konstytucyjna (art. 1 Konstytucji RP), a także powaga władzy sądowniczej i jej znaczenie w działalności państwa, nakazuje znieść wsteczne skutki wykładni, która legła u podłoża tej uchwały.

Nie można więc podzielić poglądu skarżącego, że zachodzi nieważność postępowania uzasadniająca przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, ponieważ w sprawie Sąd Apelacyjny wydał zaskarżony wyrok w składzie jednoosobowym przed dniem 26 kwietnia 2023 r.

Powołując się natomiast na naruszenie art. 46 § 1 u.s.p. z uwagi na przewodniczenie składowi orzekającemu przez sędziego delegowanego skarżąca pomija pełną treść zdania drugiego tego przepisu, zgodnie z którą „Sędzia sądu niższego nie może być przewodniczącym składu sądu, z wyłączeniem spraw rozpoznawanych w składzie jednego sędziego i dwóch ławników albo w składzie jednego sędziego.” Przedmiotowa sprawa rozpoznawana była w składzie jednego sędziego, a więc zastosowanie znajdował wyjątek pozwalający sędziemu sądu niższego na przewodniczenie składowi sądu.

W odniesieniu natomiast do argumentacji mającej uzasadniać oczywistą zasadność skargi z uwagi na to, iż w ocenie skarżącej Sąd Apelacyjny wydając wyrok w wyniku rozpoznania apelacji powódki oraz pozwanej nie rozważył całości zgromadzonego materiału w sprawie, zauważyć należy, że skarżąca nie przytacza jakie przepisy zostały w jej ocenie rażąco naruszone przez Sąd drugiej instancji. Podstawy kasacyjne stanowią odrębny element skargi i podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania. Oznacza to, że nie zastępują one ani nie uzupełniają podstawy przedsądu. Odnosi się to również do szczególnej podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., która jako jedyna podstawa przedsądu ma na uwadze indywidulany interes skarżącego w przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania. O ile zasadne podstawy kasacyjne (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.) mogą prowadzić do uwzględnienia skargi kasacyjnej, to w

przypadku podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. znaczenie ma dopiero oczywista zasadność skargi, czyli samodzielne (odrębne od podstaw kasacyjnych) wskazanie i wykazanie we wniosku naruszenia przepisów, które bez wątpliwości prowadzi do stwierdzenia, że objęty skargą wyrok, jest oczywiście wadliwy i dlatego skarga powinna zostać przyjęta do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2020 r., I UK 250/19, LEX nr 3029692).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art. 102 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[ms]